

Høringssvar fra Sekretariatet for konfliktrådene

– forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven mv. – strafferettslige reaksjoner og tvangsmidler for ungdom

Dato: 11.01.2013

1. Innledning	3
2. Forenkling av det rettslige rammeverket	3
De rettslige rammene (2.4)	3
Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging	4
Avgrensning knyttet til lovbruddets art og alvorlighetsgrad	4
Nedre grense for ungdomsoppfølging	4
Grensen mellom reaksjoner ilagt av påtalemyndigheten og domstolen	5
Mekling og oppfølging i konfliktråd	5
Samtykke (2.5)	5
Ungdomsstraff	5
Ungdomsoppfølging	5
Trukket samtykke?	6
Adgang til å kombinere ungdomsstraff og ungdomsoppfølging med andre vilkår (2.6)	6
Førerkortreaksjoner (2.7)	7
Anmerkning på politiattest (2.8)	8
3. Informasjonsdeling	8
Forslag om å lovfeste en generell adgang til informasjonsdeling	8
Omfang av hjemmelsgrunnlaget	8
Om lovfesting som behandlingsgrunnlag	8
Generell adgang til informasjonsdeling	9
Avgiverorganet vurderer nødvendighets- og forholdsmessighetsvilkåret	9
Hvilke aktører er omfattet av adgangen til å dele informasjon?	10
Om forskriftsfesting av hvilke offentlige organer som er omfattet av delingsadgangen	10

Deling av opplysninger med private aktører	10
Om forskriftsfesting av informasjonsdelingsadgangen	11
Hensynet til barnets beste og ungdommens rett til medvirkning (3.3.4.1 og 3.3.4.2)	11
Hensynet til barnets beste	11
Ungdommens rett til medvirkning	12
Forholdsmessighetsvurderingen	13
Om helsepersonells adgang til informasjonsdeling (3.3.3.4)	14
Behandlingsansvar og personvernprinsipper	14
4. Elektronisk kontroll under gjennomføring av ungdomsstraff (4.3)	14
Ungdomsstraff i kombinasjon med rettighetstap (4.3.3.3)	15
Elektronisk kontroll ved brudd på vilkår for ungdomsstraff (4.3.3.4)	16
Må kriminalomsorgen spesifikt begjære at vilkårene skal ilegges?	16
Kan elektronisk kontroll ilegges som følge av alle typer vilkårsbrudd?	16
Dom eller kjennelse?	16
Hvor lenge?	17
Hva hvis vilkårene fastsatt av retten ikke overholdes?	17
5. Øvrige endringer i konfliktrådsloven	17
Mindreåriges rett til å utøve sine rettigheter i straffesaker (5.1.1)	17
Mindreåriges rett til å utøve sine rettigheter i sivile saker (5.1.2)	18
Innhenting av samtykke til konfliktrådsbehandling (5.2)	18
Konsekvenser av at fornærmede trekker samtykket (5.3)	18
6. Økonomiske og administrative konsekvenser	18
7. Andre innspill	18
Ungdomsstraff og samfunnsstraff	18
Skal det fortsatt være krav til samtykke til samfunnsstraff for ungdom under 18 år?	19
Oppfølging i konfliktråd	19
8. Sfks forslag til ny lovtekst	20

1. Innledning

Sekretariatet for konfliktrådene (Sfk) viser til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartement av 13. oktober 2022, med høringsfrist 13. januar 2023, og takker for muligheten for å komme med innspill. Høringssvaret følger i det store og hele høringsnotatets oppbygning.

Det er for noen av temaene utfordrende å få oversikt over hva som vil bli den endelige reguleringen når dette og høringsnotatet fra 2020 skal sees under ett. Vi har derfor noen steder forklart hvilke forutsetninger vi legger til grunn for våre innspill.

Overordnet synes vi det er positivt at departementet legger så stor vekt på barns rettigheter og at de nye forslagene vil bringe norsk rett bedre i samsvar med FNs barnekonvensjon og anbefalingene fra FNs barnekomité.

Oppsummering av Sfks innspill:

- Sfk støtter forslaget om å forenkle det rettslige rammeverket for ungdomsreaksjonene, samt å redusere antall hjemler for overføring av saker til mekling og oppfølging i konfliktråd, men ser behov for at det gis noen føringer for nedre grense for ungdomsoppfølging, hvilke sakstyper som kan avgjøres av påtalemyndigheten og hvilke som skal avgjøres av domstolen.
- Sfk støtter forslaget om å skille mellom samtykkekravet i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, men ser behov for at adgangen til å trekke samtykke til ungdomsoppfølging reguleres tydeligere.
- Sfk støtter forslaget om å fjerne adgangen til å kombinere ungdomsstraff og ungdomsoppfølging med andre vilkår.
- Sfk støtter at det åpnes for at førerkortreaksjoner kan ilegges i medhold av straffeprosessloven § 71 a.
- Sfk støtter i all hovedsak forslagene om anmerkning på politiattest.
- Sfk støtter at informasjonsdelingsadgangen blir lovfestet, men har flere kommentar til den nærmere utformingen av bestemmelsen.
- Sfk mener de foreslåtte reglene om elektronisk kontroll reiser en rekke praktiske, juridiske og prinsipielle spørsmål, men er positive til at myndigheten til å ilegge slik kontroll legges til domstolen og ikke konfliktrådet.
- Sfk mener at de øvrige endringene som er foreslått i konfliktrådsloven svarer ut noen av de utfordringene vi har sett i praksis og at de bidrar til harmonisering av regelverket.

2. Forenkling av det rettslige rammeverket

De rettslige rammene (2.4)

Departementet mener at det kan være hensiktsmessig å innføre et enda tydeligere skille mellom reaksjonsformene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, samt å redusere antall overføringsgrunnlag ytterligere. Formålet med departementets forslag er først og fremst å sikre et mer oversiktlig og lettere forståelig system for parter og aktører, og på den måten også en mer enhetlig praksis. Departementet viser særlig til at ulik praksis kan medføre en utilsiktet forskjellsbehandling.

Sfk støtter dette forslaget, og mener det vil bli enklere å praktisere regelverket når antall overføringsgrunnlag reduseres. Vi vil nedenfor knytte noen kommentarer til de ulike sidene av forslaget.

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Departementet foreslår å redusere antallet overføringsgrunnlag slik at domstolen kun kan idømme ungdomsstraff, og påtalemyndigheten kun får én hjemmel til å ilegge ungdomsoppfølging – straffeprosessloven § 71 a.

Sfk støtter dette forslaget, og tror det vil bli mer oversiktlig både for ungdommene og de profesjonelle aktørene.

Som en konsekvens av forslagene, bør det gjøres noen justeringer i konfliktrådsloven §§ 11, 33 og 34.

- I forslaget til endret lovtekst i konfliktrådsloven § 11 fjerde ledd står det at det “ved ungdomsoppfølging kreves bare samtykke fra **domfelte** eller siktede og **domfelte** eller siktetes verger”. I og med at det er foreslått at domstolen ikke lenger skal kunne idømme ungdomsoppfølging, kan “domfelte” fjernes fra lovteksten. I forrige høringsnotat var det foreslått å erstatte “domfelte eller siktede” med “ungdommen”, og dersom departementet går videre med det forslaget, bør siktede erstattes med “ungdommen”.
- Dersom ungdomsoppfølging kun skal ilegges av påtalemyndigheten, må det også gjøres endringer i konfliktrådsloven §§ 33 og 34, slik at henvisningen til å sende saken til retten for omgjøring eller fastsetting av nye vilkår fjernes.

Vi har laget forslag til endringer i tråd med våre innspill i punkt 8 i vårt høringssvar.

Avgrensning knyttet til lovbruddets art og alvorlighetsgrad

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er behov for tydeligere avgrensninger mot sakstyper eller saker og viser til at det ikke foreslås en nedre grense for verken ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging.

Sfk viser til det departementet har skrevet om at prinsippene om diversion tilsier at enkelte sakstyper eller saker som tidligere ble avgjort av domstolen bør avgjøres med ungdomsoppfølging ilagt av påtalemyndigheten, istedenfor dom på ungdomsstraff. Vi støtter denne vurderingen, og mener det er viktig at forenklingen av overføringshjemlene ikke i realiteten blir en skjerpelse for de ungdommene som tidligere fikk ungdomsoppfølging som vilkår for betinget dom. Det er derfor viktig at departementet eller høyere påtalemyndighet kommer med noen føringer for hvor skillet skal gå mellom de to reaksjonene.

Nedre grense for ungdomsoppfølging

Når det gjelder den nedre grensen for ungdomsoppfølging, vises det til tidligere innspill i Sfks høringssvar fra 2020. Vi opplever at det fortsatt er ulik praksis og forståelse av hvordan ungdommens oppfølgingsbehov skal vektes opp mot alvoret av det straffbare forholdet. Vi har også fått innspill fra konfliktrådene på at det bør tydeliggjøres i forarbeidene hvordan lovbrudd begått før fylte 15 år skal spille inn når forholdsmessighet og ungdommens oppfølgingsbehov vurderes. Det er ulik oppfatning av om ungdomsoppfølging kan ilegges for et forholdsvis lite lovbrudd begått etter fylte 15 år hvis oppfølgingsbehovet er stort og ungdommen er anmeldt en rekke ganger tidligere før fylte 15 år, eller om det straffbare forholdet som påtales uansett må være av et visst alvor for at ungdomsoppfølging skal kunne benyttes. Det er viktig at departementet er tydelige på hvordan lovbruddets alvor og ungdommens oppfølgingsbehov skal vektes i vurderingen av om ungdomsoppfølging er en egnet reaksjon.

Grensen mellom reaksjoner ilagt av påtalemyndigheten og domstolen

Sfk ser i dag at blant annet saker som gjelder vold og trusler mot offentlig tjenestemann, straffeloven § 155, både avgjøres med ungdomsoppfølging i medhold av straffeprosessloven § 71 a og av domstolen med ungdomsoppfølging som vilkår for betinget dom. Vi ser at det i dommer er referert til at det er fast og langvarig rettspraksis som tilsier at vold og trusler mot offentlige tjenestemenn som hovedregel straffes med ubetinget fengsel i 15-30 dager, også ved overtredelse som ikke er grov, og at det derfor ilegges ungdomsoppfølging fra domstolen. Fra andre politidistrikt kommer disse sakene direkte fra påtalemyndigheten som en ungdomsoppfølging etter § 71 a, uten at det straffbare forholdet synes mindre alvorlig enn i sakene som avgjøres av domstolen. Med det nye tydelige skillet mellom ungdomsstraff fra domstolen og ungdomsoppfølging fra påtalemyndigheten, vil denne ulike praksisen oppleves enda tydeligere hvis det ikke kommer noen klare føringer for om det vil være anledning til å avgjøre disse sakene utenfor domstolen. Grensen vil også få betydning for om og hvor lenge saken anmerkes på politiattesten, og vi viser til våre kommentarer om dette nedenfor.

Konfliktrådene erfarer at det i dag er ulik praksis som ikke kan forklares med sakens alvor også i voldssaker, narkotikasaker og i sedelighetssaker. Her varierer det i dag fra distrikt til distrikt, og også internt i noen distrikt, om sakene bringes inn for domstolen eller avgjøres direkte av påtalemyndigheten. Også for disse sakene er det behov for tydeligere føringer for valg av reaksjon.

Mekling og oppfølging i konfliktråd

Departementet forslår å fjerne adgangen til å ilegge disse reaksjonene som særvilkår for betinget bot og betinget forelegg.

Sfk støtter dette forslaget, da dette er hjemler som i liten grad brukes i dag.

Samtykke (2.5)

Departementet foreslår at det fortsatt, i tråd med gjeldende rett, skal gjelde et *krav om samtykke* fra ungdommen og dennes verger for at påtalemyndigheten skal kunne ilegge ungdomsoppfølging, mens det for ungdomsstraff heller skal være et vilkår at *saken er egnet*, slik som foreslått i høringen høsten 2020.

Ungdomsstraff

Sfk viser til punkt 4.2.2 i vårt høringssvar fra 2020 da det ikke er foreslått nye endringer for ungdomsstraff.

Ungdomsoppfølging

Sfk støtter at kravet til samtykke for ungdomsoppfølging opprettholdes slik det er i dag og viser til departementets begrunnelse.

I høringsnotatet i 2020 ble det foreslått en ny bestemmelse i konfliktrådsloven - § 22b som regulerer ungdommens medvirkning og at konfliktrådet skal vurdere om ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging er egnet for ungdommen og avgi sin innstilling til påtalemyndigheten. Det er uklart for oss om konfliktrådet fortsatt skal gjøre dette når samtykkekravet allikevel ikke fjernes for ungdomsoppfølging. Dersom det skal være ulike prosedyrer innledningsvis for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging som følge av ulikt krav til samtykke, bør dette tydeliggjøres i loven eller forarbeidene.

Trukket samtykke?

Dersom samtykkekravet skal bestå for ungdomsoppfølging, ønsker vi også å peke på at det er behov for å tydeliggjøre i loven og forarbeidene hvordan konfliktrådet skal forholde seg dersom ungdommen trekker samtykket til ungdomsoppfølging etter at saken er overført til konfliktrådet.

Sfk mener det bør være en tydeligere hjemmel for konfliktrådet til å sende saken tilbake til påtalemyndigheten dersom ungdommen trekker samtykket, og for påtalemyndigheten å ta opp igjen saken og treffe en ny påtaleavgjørelse. Sfk har fått innspill fra konfliktrådene om at påtalemyndigheten også vurderer at det er et uklart hjemmelsgrunnlag på dette området.

Påtalemyndigheten har for eksempel hjemmel i straffeprosessloven § 74 til å ta opp igjen en påtaleunntatelse dersom vilkårene ikke oppfylles, men reaksjoner ilagt etter straffeprosessloven § 71 a er ikke omhandlet her. For meklingssaker har påtalemyndigheten hjemmel til å ta opp igjen saken og fatte en ny påtaleavgjørelse hvis det ikke blir noe meklingsmøte, herunder hvis siktede trekker samtykket, i konfliktrådsloven § 21. Denne bestemmelsen gjelder ikke for ungdomsoppfølging.

Reglene om omgjøring av ungdomsoppfølging i konfliktrådsloven § 33 gjelder kun brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 25, 27 eller 28, og samtykke er ikke nevnt i disse bestemmelsene. I tillegg er det i § 33 lagt opp til en "trinnmodell" som krever en rekke justeringer av straffegjennomføringen før konfliktrådet kan returnere saken til påtalemyndigheten. Når samtykket trekkes, antar vi at saken umiddelbart kan sendes tilbake til påtalemyndigheten. Det vises til høringsnotatet side 23:

«I tillegg fungerer kravet til samtykke som en rettsikkerhetsgaranti, ved at ungdommen når som helst kan trekke tilbake samtykket og velge å ikke gjennomføre reaksjonen.»

I dag er konfliktrådsloven § 25 femte ledd en hjemmel for å returnere saken og ta opp igjen strafforfølgingen dersom det ikke oppnås enighet om ungdomsplanen. Dette dekker de tilfellene der ungdommen trekker samtykket tidlig i straffegjennomføringen. I forrige høringsnotat ble denne bestemmelsen foreslått fjernet, og dersom det opprettholdes, er det behov for en ny hjemmel for å fange opp disse tilfellene, men også der ungdommen trekker samtykket senere i straffegjennomføringen.

Vi foreslår at det tilføyes et fjerde ledd i konfliktrådsloven § 33:

Hvis ungdommen trekker samtykket til reaksjonen, skal konfliktrådet oversende saken til påtalemyndigheten, og påtalemyndigheten kan åpne strafforfølging på nytt.

Alternativt foreslår vi at en tilsvarende bestemmelse tas inn i straffeprosessloven, eller at det henvises til konfliktrådsloven fra straffeprosessloven.

Tilsvarende problemstilling gjelder for reaksjonen **oppfølging i konfliktråd**. Her er samtykkekravet regulert i straffeprosessloven § 71 a første ledd, og det er også her behov for en tydeligere regulering av hva konfliktrådet skal gjøre dersom siktede trekker samtykket og påtalemyndighetens mulighet til å ta opp igjen strafforfølgingen.

Adgang til å kombinere ungdomsstraff og ungdomsoppfølging med andre vilkår (2.6)

Departementet ber om høringsinstansenes syn på å fjerne *både* påtalemyndighetens og rettens adgang til å kombinere ungdomsoppfølging med særvilkår etter straffeloven § 37, og videre at det ikke åpnes for å kombinere ungdomsstraff med slike vilkår.

Sfk viser til vårt høringsvar fra 2020, og støtter en slik forenkling. Ved lovendring 1. juli 2022 ble det åpnet for at oppmøte for rusenheten kan ilegges i tillegg til ungdomsoppfølging med hjemmel i straffeprosessloven § 71 a tredje ledd, og denne adgangen er nå foreslått fjernet blant annet fordi det antas at et slikt vilkår uansett kan inntas i ungsomplanen. Sfk støtter at oppmøte for rusenheten ikke lenger skal kunne gis som et tilleggsvilkår, men ønsker å knytte noen kommentarer til muligheten for å bruke rusenhetene som tiltak i ungdomsplanen.

Slik konfliktrådsloven § 25 er formulert, vurderer også Sfk at det ikke er noen hindringer i konfliktrådsloven for at oppmøte for rådgivende enhet for russaker kan settes som vilkår i en ungdomsplan. I konfliktrådsloven § 25 er det listet opp ulike tiltak som kan være med i en ungdomsplan, men listen er ikke uttømmende. Det vil derfor etter konfliktrådsloven være anledning til å bruke oppmøte hos rusenheten som et av tiltakene i ungdomsplanen. Dersom oppmøte for rusenheten er ilagt som vilkår for påtaleunntatelse eller betinget dom (hvilket er deres primæroppgave), er det en begrensning at saken må gjelde bruk, erverv, besittelse eller oppbevaring av narkotika til domfeltes egen bruk (straffeloven § 37 første ledd bokstav k). Vi forstår det slik at denne begrensningen ikke gjelder dersom oppmøte fastsettes som tiltak i ungdomsplanen og det må derfor antas at oppmøte for rusenheten kan fastsettes selv om ungdommen har begått også andre straffbare forhold, men allikevel har utfordringer med rus.

Når det gjelder gjennomføring av ruskontroll, er det i konfliktrådsloven § 25 presisert at helsepersonelloven § 12 tredje ledd gjelder for gjennomføring av rusprøver. Denne presiseringen står også i straffeloven § 37 første ledd bokstav d. Utover dette er det ikke presisert nærmere hvem som skal ta rusprøvene, og vi vurderer derfor at det heller ikke er noen hindringer i konfliktrådsloven for at rusenhetene kan ta rusprøver i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Det er allikevel per i dag ikke klart om det ved etableringen av rusenhetene var intensjonen at disse også skal benyttes som ledd i ungdomsreaksjonene, og om dette i tilfellet er hensiktsmessig. Det er også en rekke praktiske problemstillinger som må avklares dersom rusenhetene skal benyttes som tiltak i ungdomsplanen, og særlig dersom de skal brukes til å gjennomføre ruskontroll. Man kan trolig tolke helse- og omsorgstjenesteloven § 3-9 b slik at ordlyden i alle fall gir rusenhetene en adgang, om ikke en plikt, til å tilby oppmøte som ledd i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, også i saker der det dreier seg om andre forhold enn kun bruk, erverv, besittelse eller oppbevaring av narkotika til domfeltes egen bruk. Helsedirektoratet og Sfk har fått i oppdrag fra departementet å blant annet vurdere om disse enhetene kan knyttes opp til den kommunale deltakelsen under ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Dette er et oppdrag det for tiden jobbes med, og som bør ses i sammenheng med det tverrdepartementale oppdraget om ny forebyggings- og behandlingsreform på rusfeltet. Det er derfor for tidlig å konkludere om rusenhetene faktisk kan brukes som ledd i ungdomsreaksjonen til tross for åpningen i konfliktrådsloven, også fordi rusenhetene er i oppstartsfasen og må få tid til å finne sin form.

Fører kortreaksjoner (2.7)

Departementet foreslår å åpne for at det kan fastsettes tap av førerett sammen med beslutning om overføring til konfliktrådet etter straffeprosessloven § 71 a, ved at beslutning om overføring til konfliktråd tilføyes som et alternativ i vegtrafikkloven § 24 a andre ledd, § 33 nr. 1 første ledd og § 35 første ledd.

Sfk støtter dette forslaget, og tror at dette i kombinasjon med at adgangen til å illegge ungdomsoppfølging som vilkår for betinget forelegg fjernes, vil gjøre systemet mer oversiktlig.

Anmerkning på politiattest (2.8)

Departementet foreslår at det også i saker som gjelder dom på ungdomsstraff eller samfunnsstraff, og hvor lovbruddet er begått av en person under 18 år, innføres et skille mellom mindre og mer alvorlige saker. Konkret foreslår departementet at politiregisterloven § 40 nr. 6 endres slik at varigheten av den subsidiære fengselsstraffen ved ungdomsstraff blir avgjørende for perioden reaksjonen skal vises på en ordinær politiattest.

Sfk støtter at det gjøres en differensiering for anmerkning på politiattest knyttet til sakens alvor. Det er imidlertid viktig at de foreslåtte reglene ikke i realiteten blir en skjerpelse for de sakene som tidligere ble avgjort med betinget fengsel med vilkår om ungdomsoppfølging.

Slik vi forstår lovforslaget, vil det i realiteten innebære en skjerpelse for ungdom som i dag får ungdomsoppfølging som vilkår for betinget dom, og som etter lovendringene vil få ungdomsstraff. Som eksempel kan nevnes vold mot offentlig tjenestemann. Som nevnt over, er det praksis for at voksne som hovedregel straffes med fengsel i 15-30 dager for en slik overtredelse. Hvis det idømmes ungdomsstraff for et slikt forhold etter de foreslåtte reglene og den subsidiære straffen blir under 6 måneder, vil det gå tre år fra det straffbare forholdet før saken ikke lenger anmerkes på en ordinær politiattest. Med dagens regler med betinget fengsel på vilkår om ungdomsoppfølging, vil det kun gå 2 år. For denne typen saker blir derfor de nye reglene strengere enn i dag dersom saken bringes inn for domstolen. Blir saken derimot avgjort med ungdomsoppfølging etter § 71 a, vil saken ikke bli anmerket på en ordinær politiattest overhodet.

Det er videre foreslått at ungdomsoppfølging ikke skal anmerkes på uttømmende politiattest. Sfk støtter dette, men ønsker samtidig å løfte at det ikke må bli slik at ungdom under 18 år som illegges **mekling i konfliktråd**, og der forholdene ofte er mindre alvorlige, kommer «dårligere ut» enn de som får ungdomsoppfølging ved at mekling blir anmerket lenger på en politiattest enn ungdomsoppfølging.

3. Informasjonsdeling

Forslag om å lovfeste en generell adgang til informasjonsdeling

Departementet foreslår en ny generell bestemmelse i konfliktrådsloven § 22 c om informasjonsdeling. Forslaget innebærer at konfliktrådet, andre offentlige organer og andre som utfører arbeid eller tjeneste for konfliktrådet kan dele personopplysninger om ungdommen når det er nødvendig for å forberede og gjennomføre ungdomsreaksjonene og det ikke er uforholdsmessig inngripende overfor ungdommen.

Det betyr at samtykke ikke lenger vil være det rettslige grunnlaget for å dele personopplysninger om ungdommen.

Omfang av hjemmelsgrunnlaget

Om lovfesting som behandlingsgrunnlag

Sfk er for det første positive til en lovfesting av informasjonsdelingsadgangen. Dette harmoniserer bedre med personvernregelverket da samtykke som behandlingsgrunnlag ikke er ideelt når det gjelder deling av personopplysninger under straffegjennomføring. Vi viser for øvrig til våre kommentarer om dette i vårt høringssvar fra 2020 punkt. 3.1. andre avsnitt. Departementet

forutsetter at lovregulering av informasjonsdeling vil kunne føre til mer effektivitet i saksbehandlingen enn situasjonen er i dag når informasjonsdelingsadgangen er samtykkebasert. Sfk er naturligvis enig i at raskere igangsettelse og gjennomføring av straffereaksjonen utvilsomt vil være en fordel for både ungdommen og samfunnet for øvrig i et forebyggingsperspektiv. Vi er imidlertid i tvil om lovfestingen av adgangen til informasjonsdeling i seg selv vil føre til en slik effektivitet. Slik § 22 c er utformet, vil det kunne føre til en del vurderinger i enkelttilfeller av om vilkårene i bestemmelsen er oppfylt for at det skal kunne deles informasjon. Dette er vurderinger som saksbehandlere må gjøre, og det er en risiko for at det vil kunne gå noe tid på dette.

Generell adgang til informasjonsdeling

Sfk er i utgangspunktet positive til at departementet foreslår å lovregulere en *generell og utvidet* adgang til informasjonsdeling. I departementets høringsnotat fra 2020 foreslo departementet en begrenset adgang til informasjonsdeling forbeholdt informasjonsutveksling til/fra deltakere i KOG og ved utarbeidelse av ungdomsplanen i ungdomsplanmøtet og oppfølging av ungdomsplanen. Som påpekt i høringssvaret vårt i 2020, ville ikke dette dekket behovet for informasjonsdeling slik vi erfarer det i praksis. Vi måtte i så fall basert oss på samtykke som hjemmelsgrunnlag for å dele informasjon for andre situasjoner enn de som ble dekket av det opprinnelige lovforslaget, og dette mener vi ville vært lite hensiktsmessig. Det nye lovforslaget innebærer at behovet for informasjonsdeling også i andre sammenhenger blir dekket, og dette støtter vi.

Vi ønsker imidlertid å komme med noen merknader i forbindelse med omfanget av informasjonsdelingsadgangen.

Sfk forslø i vårt høringssvar fra 2020 at det skulle være anledning til å løfte konkrete problemstillinger inn til KOG underveis i straffegjennomføringen også *etter* at konfliktrådet har mottatt saken, for eksempel i forbindelse med brudd. Dersom departementet går inn for en slik løsning, forutsetter vi at ny § 22 c om informasjonsutveksling gir anledning til å dele informasjon med KOG også under straffegjennomføringen.

Vi synes det er positivt at departementet i høringsnotatet presiserer under punkt 3.3.4.3 at det kun er adgang til å dele opplysninger der dette er nødvendig for å «utføre konfliktrådets oppgaver» i forbindelse med straffegjennomføringen. Vi har sett flere eksempler på at andre aktører har ønsket informasjonsdeling i oppfølgingsteamet og KOG som ivaretar helt andre behov og hensyn i deres egen virksomhet enn det som er formålet med at de er representert i oppfølgingsteamet. Vi ser imidlertid at det kan være en utfordring at tjenester som skal delta i oppfølgingsteam har et annet primærformål med sine tiltak enn å «utføre konfliktrådets oppgaver», og at de ikke nødvendigvis vil oppleve at de «utfører konfliktrådets oppgaver». Det er derfor viktig at det tydeliggjøres hvordan andre tjenester skal forholde seg til avgrensningen av når det er anledning til å dele informasjon.

Avgiverorganet vurderer nødvendighets- og forholdsmessighetsvilkåret

Departementet foreslår at det kan deles informasjon kun dersom det er nødvendig for å forberede og gjennomføre ungdomsreaksjonene. Hvorvidt nødvendighetskravet er oppfylt, vil måtte vurderes konkret «av det organet eller den aktøren som har opplysningene». Videre skal det i tillegg gjøres en forholdsmessighetsvurdering av om det likevel kan deles informasjon etter § 22 c fjerde ledd. Også denne vurderingen må foretas «av det organet eller aktøren som har opplysningene det er aktuelt å dele», jf. departementets forslag under samme punkt.

Sfk er positiv til at det klargjøres hvem som har ansvaret for å vurdere om nødvendighets- eller forholdsmessighetskravet er oppfylt, det vil si avgiverorganet.

Hvilke aktører er omfattet av adgangen til å dele informasjon?

Departementet foreslår at det skal være adgang til å dele personopplysninger av konfliktrådet og «andre offentlige organer og andre som utfører arbeid eller tjeneste for konfliktrådet» når det er nødvendig for å forberede og gjennomføre ungdomsreaksjonene. Sfk mener bestemmelsen kan leses på flere måter når det gjelder kravet til å «utføre arbeid eller tjeneste for konfliktrådet». For det første er det et spørsmål om dette kravet gjelder «andre offentlige organer» eller kun «andre» aktører. For det andre er det uklart hva som ligger i å utføre arbeid eller tjeneste for konfliktrådet. Det er derfor viktig at det tydeliggjøres i forarbeidene hvilke situasjoner det siktes til og at det f.eks. omfatter å delta i KOG og oppfølgingsteam.

Om forskriftsfesting av hvilke offentlige organer som er omfattet av delingsadgangen

Departementet foreslår å åpne for informasjonsdeling mellom konfliktrådet, andre offentlige organer og andre som utfører arbeid eller tjeneste for konfliktrådet. Departementet lister opp flere offentlige organer som vil være aktuelle og foreslår en nærmere regulering av hvilke organer dette kan være i forslag til forskrift om dette i § 22 c siste ledd. Departementet ber i forbindelse med dette om høringsinstansenes syn på hvilke organer som bør være med i en slik opplisting.

Sfk har vurdert hvorvidt det er behov for å liste opp hvilke organer som er omfattet av informasjonsdelingsadgangen i forskrift. Vi antar at bakgrunnen for at departementet foreslår dette er at departementet har sett hen til rammene som oppstilles i forvaltningsloven § 13 g ved utformingen av forslaget § 22 c siste ledd, som departementet skriver i under punkt 3.3.3. Det følger av forarbeidene til forvaltningsloven § 13 g Prop. 166 L (2020-2021) s. 29-30 at «det skal fastsettes i den enkelte forskriften hvilke forvaltningsorganer som dekkes av delingsadgangen».

På den ene siden kan det argumenteres for at det er forutsigbart å forholde seg til hvilke aktører som er omfattet av delingsadgangen dersom det følger eksplisitt i forskriften. For andre forvaltningsområder kan det være mer faste offentlige organer som det er aktuelt å dele opplysninger med, og vi forstår derfor behovet for å konkretisere dette i forskrift til § 13 g. Under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging vil det imidlertid kunne variere hvilke organer som for eksempel er representert i KOG eller oppfølgingsteamet, og som har behov for å dele opplysninger. Dersom en opplisting av offentlige organer i forskrift vil anses for å være uttømmende regulert mht. hvem som kan dele opplysninger/hvem det kan deles opplysninger med, vil det derfor være uheldig hvis det oppstår behov for å dele med andre organer som ikke er dekket av forskriften.

I utgangspunktet er vi imidlertid enig med departementet at det er de organene de har opplistet i høringsnotatet under punkt 3.3.4.3 som det regelmessig er behov for å dele informasjon med i sakene våre. Dersom departementet ønsker å forskriftsfeste en liste over offentlige organer, har vi derfor ikke forslag til andre aktører som bør være med i en slik liste.

Deling av opplysninger med private aktører

Departementet skriver under punkt 3.3.4.3 at forslag til § 22 c vil åpne for informasjonsdeling ikke bare med offentlige organer, men også private tjenesteytere og aktører. Vi forstår det slik at disse

aktørene er omfattet av forslaget «[...] andre som utfører arbeid eller tjeneste for konfliktrådet». Det betyr, slik vi forstår det, at det både kan deles informasjon med en privat aktør i for eksempel oppfølgingsteamet og at en privat aktør i oppfølgingsteamet selv kan dele informasjon med andre aktører der det er nødvendig for å gjennomføre ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging.

Sfk bekrefter at det er behov for informasjonsdeling av og med private tjenesteytere og andre private aktører under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. For eksempel kan det være ideelle organisasjoner eller private tjenesteytere som privat skole osv. Andre eksempler er deltakere i oppfølgingsteamet som ungdommen har en relasjon til, for eksempel en slektning.

Slik lovteksten er foreslått av departementet, er det imidlertid en risiko for at saksbehandlere ikke forstår at informasjonsdelingsadgangen også gjelder for private aktører. For å ikke skape tvil om dette, ville det derfor vært en fordel om departementet kunne tydeliggjort i for eksempel forskrift at informasjonsdelingsadgangen ikke kun gjelder for offentlige aktører, men også for relevante private aktører.

Om forskriftsfesting av informasjonsdelingsadgangen

Departementet vurderer at adgangen til informasjonsdeling ved gjennomføring av ungdomsreaksjonene bør reguleres i konfliktrådsloven og ikke i forskrift i medhold av forvaltningsloven § 13 g.

Sfk støtter dette forslaget. For brukere av konfliktrådsloven vil det kunne gjøre lovverket mindre oversiktlig å ta inn en alminnelig hjemmel for informasjonsdeling i forvaltningsloven. Regulering av informasjonsdelingsadgangen i konfliktrådsloven vil derfor være mer brukervennlig for brukere av loven.

Departementet foreslår imidlertid i konfliktrådsloven § 22 c siste ledd en adgang til å gi nærmere regler om deling av opplysninger med andre offentlige organer, herunder hvilke organer det kan deles opplysninger med i forskrift. Sfk støtter i utgangspunktet dette forslaget, men har kommentarer til om det bør forskriftsfestes hvilke organer det gjelder i selve forskriften, som nevnt over.

En generell og utvidet informasjonsdelingsadgang vil kunne kreve flere konkrete vurderinger i enkelttilfeller av om vilkårene for deling er oppfylt eller ikke. Jo mer konkret departementet kan være i forskriften om terskelen for informasjonsdelingsadgangen, herunder i hvilke tilfeller dette gjelder, desto mer forutsigbart og tydelig vil det være for særlig saksbehandlere å forstå hvordan de skal forholde seg til behovet for informasjonsdeling. Det gjelder ikke bare for saksbehandlere i konfliktrådet, men også andre aktører som vil få hjemmel til å dele informasjon i medhold av foreslått § 22 c. Samtidig forstår vi at det vil være vanskelig rent lovteknisk å gi en uttømmende presisering av i hvilket omfang det vil være adgang til informasjonsdeling. Sfk legger til grunn at vi som overordnet instans uansett vil måtte gi nærmere føringer til konfliktrådene om i hvilken grad det er anledning å dele informasjon innenfor de juridiske rammene av § 22 c.

Hensynet til barnets beste og ungdommens rett til medvirkning (3.3.4.1 og 3.3.4.2)

Hensynet til barnets beste

Sfk er positive til at departementet skriver i høringsnotatet at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved utforming av regelverket og ved den konkrete vurderingen av om det kan deles informasjon om en ungdom.

Slik Sfk forstår det, mener departementet med dette at hensynet til barnets beste vil være et selvstendig moment som en aktuell aktør må hensynta i vurderingen av om det skal deles personopplysninger i en konkret situasjon. Sfk mener imidlertid at dette er et så sentralt og viktig hensyn at det bør tydeliggjøres i selve lovteksten. Vi foreslår derfor at det tas inn som et selvstendig og eget moment i forholdsmessighetsvurderingen. Primært foreslår vi dette lovteknisk som en egen bokstav f): *hensynet til barnets beste*. Subsidiært kan det tas inn i forslaget til bokstav e, altså slik: *hensynet til barnets beste, herunder hvilke konsekvenser delingen av opplysningene vil få for ungdommen*.

Ungdommens rett til medvirkning

Departementet foreslår å lovfeste en rett for ungdommen og dennes verger til å medvirke i forkant av informasjonsdelingen, jf. forslag til § 22 c tredje ledd.

Sfk er svært positiv til dette forslaget, og det er også i tråd med vårt tidligere innspill i 2020. Når departementet nå foreslår en generell og utvidet adgang til informasjonsdeling, vil behovet for ungdommens medvirkning være enda større enn da vi uttalte oss sist.

Sfk er også positive til at departementet ikke bare foreslår at ungdommen skal få informasjon om informasjonsdelingen, men også få mulighet til å uttale seg om sitt syn på delingen. På denne måten sikres det en reell medvirkning av ungdommen når de faktisk får nærmere informasjon om hva slags opplysninger det kan bli aktuelt å dele og mulighet for å uttale seg om dette.

Sfk er videre i utgangspunktet positive til at departementet foreslår at ansvaret for å sikre medvirkning og at ungdommen og vergene får mulighet til å uttale seg om informasjonsdelingen ligger hos påtalemyndigheten før konfliktrådet mottar saken, og at konfliktrådet får dette ansvaret etter at vi har mottatt saken. Det er politiet/påtalemyndigheten som melder saken inn til KOG, og det er derfor naturlig at politiet/påtalemyndigheten sørger for at ungdommen får riktig informasjon før saken meldes inn til KOG. Departementet skriver imidlertid også at det «ikke er noe i veien for at konfliktrådet på samme måte som i dag bistår påtalemyndigheten med å gi ungdommen informasjon». Sfk er litt usikre på hva departementet mener med «informasjon» i denne sammenheng. Mener departementet at konfliktrådet skal gi informasjon til ungdommen om hva *informasjonsdelingen etter foreslått § 22 c* vil innebære både hos påtalemyndigheten og i konfliktrådet hvis saken evt. kommer til konfliktrådet senere? Vi mener at det er uheldig å åpne for dette – det blir rotete og alt for komplisert å gjennomføre en slik medvirkningsrett hvis konfliktrådet skal inn på et så tidlig tidspunkt i saken. Vi mener at det er ryddigere, og da særlig sett i sammenheng med at medvirkningsretten også skal dokumenteres, at det er påtalemyndigheten som alene sikrer medvirkningsretten før saken er sendt til konfliktrådet og at konfliktrådet har ansvaret for dette etter at saken er sendt til oss.

Departementet skriver videre at det kan bli nødvendig å gjennomføre en *eller flere* samtaler med ungdommen og vergene underveis i straffegjennomføringen, og at behovet for dette må vurderes konkret i den enkelte sak. Departementet viser i den forbindelse til relevante omstendigheter som kan hensyntas i denne behovsvurderingen, blant annet om det har skjedd endringer i ungdommens situasjon. Sfk har noen kommentarer til hyppigheten av slike samtaler med ungdommen og vergene. Det er viktig at medvirkningsretten til ungdommen sikres. Samtidig vil det være en utfordring dersom medvirkningsretten vil innebære at man stadig må ha en avsjekk med ungdommen. Dette vil kunne føre til ineffektivitet i saksbehandlingen. Det er derfor viktig at

departementet gir tydeligere føringer for når ungdommen skal involveres i forkant av informasjonsdeling.

Departementet skriver videre at det er viktig at både påtalemyndigheten og konfliktrådet etablerer gode rutiner for å sikre notoritet rundt ungdommens og vergens syn på informasjonsdelingen. Sfk er enig i at det er viktig å etablere gode rutiner for dette. Det er viktig at påtalemyndigheten sørger for at de selv har notoritet om hvilken informasjon som er gitt ungdom og verge og hvilke innvendinger de eventuelt måtte ha, og sørge for at dette oversendes konfliktrådet når saken oversendes for straffegjennomføring. Vi er imidlertid bekymret for at påtalemyndigheten ikke i tilstrekkelig grad vil sikre en slik notoritet uten tydeligere forankring av dette delte ansvaret. Et forslag er derfor å lovfeste i selve § 22 c at det er både påtalemyndigheten/politiet og konfliktrådet som hhv. før og etter at konfliktrådet mottar saken, har dette ansvaret, herunder også sikre notoritet rundt disse vurderingene. Eventuelt er dette noe som heller bør forskriftsfestes nærmere iht. forslag til § 22 c siste ledd. Når det gjelder politiets/påtalemyndighetens ansvar er et annet forslag at dette forankres i instruks som gjelder for påtalemyndigheten.

Det kan som nevnt bli nødvendig å gjennomføre en eller flere samtaler med ungdommen og vergene også underveis i straffegjennomføringen. Slik departementet legger opp til i høringsnotatet, er det imidlertid kun politiet/påtalemyndigheten og konfliktrådet som får en slik plikt. Sfk mener at det følger av ordlyden til ny § 22 c at også andre aktører som vil kunne gi informasjon ved forberedelse eller gjennomføring av ungdomsreaksjonene må sikre ungdommens medvirkning, jf. bestemmelsens tredje ledd. Sfk mener at det er den aktøren som sitter med opplysningene som må sørge for medvirkningen underveis, og ikke bare konfliktrådet og/eller påtalemyndigheten. Det er naturlig at konfliktrådet informerer ungdommen på generelt nivå om informasjonsdeling og hva den innebærer når vi har mottatt saken.

Dersom departementet er enig i at plikten til å sikre ungdommens medvirkning etter § 22 c også bør gjelde for andre aktører som kan dele informasjon om ungdommen, for eksempel barneverntjenesten, bør dette tydeliggjøres i lovteksten eller i forskrift.

Det kan være fornuftig at konfliktrådet får ansvar for å sikre notoritet om at ungdommen har fått kunnskap om informasjonsdeling mv. som nevnt over når saken er kommet til konfliktrådet. Det vil imidlertid praktisk være krevende om det også forventes at konfliktrådet skal sikre notoritet om at ungdommen har fått medvirke i konkrete vurderinger som andre tjenester har foretatt etter ny § 22 c.

Forholdsmessighetsvurderingen

I forholdsmessighetsvurderingen som departementet foreslår, § 22 c fjerde ledd, lister departementet opp flere momenter som inngår i denne vurderingen. Sfk har allerede kommentert dette noe i avsnittet over når det gjelder hensynet til barnets beste.

I tillegg til dette foreslår vi en egen ny bokstav som sier at «hvem» opplysningene skal deles med også er et moment som må vurderes i forholdsmessighetsvurderingen. Det er mange ulike aktører som har en rolle i gjennomføringen av ungdomsreaksjonene. Det kan være gode grunner til å dele informasjon med en eller flere bestemte aktører i noen konkrete tilfeller, mens andre aktører ikke bør få slik informasjon. For eksempel kan det være naturlig at offentlige aktører får mer sensitiv informasjon enn andre private aktører som slektninger av ungdommen eller fotballtreneren som er deltakere i oppfølgingsteamet. Det er derfor en fordel om dette fremkommer tydeligere i lovteksten ved at det inntas som et selvstendig moment i en egen bokstav.

Om helsepersonells adgang til informasjonsdeling (3.3.3.4)

Sfk støtter departementets forslag om å lovfeste helsepersonells adgang til informasjonsdeling i § 22 c andre ledd. Det er særlig viktig når samtykke som behandlingsgrunnlag nå erstattes med lovhjemmel i konfliktrådsloven § 22 c. Dersom det ikke lovfestet en slik adgang i konfliktrådsloven § 22 c, forstår vi det slik at helsepersonell ikke lenger vil kunne dele personopplysninger ifm. ungdomsreaksjonene. Det vil kunne være uheldig i noen tilfeller da slik informasjon kan være svært viktig ved vurderingen av egnethet, kartlegging og fastsetting av tiltak i ungdomsplanen og videre oppfølging av ungdommen, som også departementet skriver i høringsnotatet punkt 3.3.4.4.

Behandlingsansvar og personvernprinsipper

Når departementet foreslår en egen hjemmel for informasjonsdeling som åpner for tverrsektoriell informasjonsdeling, savner Sfk at departementet sier noe mer konkret om hvem som er behandlingsansvarlig og hvilket ansvar de ulike aktørene har for å sikre personvernet til ungdommen som blir berørt av delingen av personopplysninger.

Departementet skriver for det første ikke hvem som er behandlingsansvarlig mht. personopplysninger som vil kunne deles etter foreslått § 22 c. Slik Sfk ser det, vil det kunne være flere behandlingsansvarlige for samme personopplysninger. I så fall vil det dukke opp flere spørsmål knyttet til ivaretagelse av personvernprinsippene og rettighetene som berørte har etter personvernregleverket. Spørsmålet er hvem ungdommen skal forholde seg til hvis vedkommende ønsker å utøve sine rettigheter etter personvernregelverket, herunder be om innsyn i personopplysningene som deles om vedkommende under straffegjennomføring. Det er flere aktører som vil sitte på samme personopplysninger. Videre ville det også vært en fordel om departementet forankret nærmere regler om oppbevaring og sletting av personopplysningene som vil kunne deles etter nytt forslag § 22 c.

Avslutningsvis under dette punktet ønsker Sfk å si noe kort om personvernregelverket som gjelder for oss for gjennomføring av straffereaksjonene. Inntil ny lovregulering av behandling av personopplysninger under straffegjennomføring og varetekt foreligger, vil overgangsreglene i forskrift 15. juni 2018 nr. 877 gjelde for konfliktrådet, som departementet skriver i høringsnotatet. Det betyr at det er personopplysningsloven av 2000 som fortsatt skal gjelde for behandling av personopplysninger ved gjennomføring av de strafferettslige reaksjonene i konfliktrådet. Departementet skriver i høringsnotatet punkt 3.3.4.5 at det for tiden pågår et arbeid med å utarbeide et forslag om ny lovregulering av behandling av personopplysninger som vil regulere behandling av personopplysninger under straffegjennomføring i konfliktrådet. Sfk er kjent med at departementet har jobbet med denne lovreguleringen i mange år nå. Vi behandler mange sensitive opplysninger, og særlig i straffereaksjonene våre. Vi mener derfor det haster å få på plass et nytt regelverk med klarere rammer for behandling av personopplysninger i forbindelse med gjennomføring av straffereaksjonene og at det er uheldig at dette lovarbeidet trekker ut i tid.

4. Elektronisk kontroll under gjennomføring av ungdomsstraff (4.3)

Departementet foreslår at domstolen skal kunne idømme rettighetstap i form av blant annet kontaktforbud i kombinasjon med ungdomsstraff. De foreslår også at dette skal kunne kontrolleres med elektronisk kontroll. I tillegg foreslår departementet at domstolen skal få hjemmel til å ilegge vilkår om oppholds- og kontaktforbud i stedet for å omgjøre straffen på grunn av vilkårsbrudd. Også her foreslår de at forbudene skal kunne kontrolleres med elektronisk kontroll.

I Sfks høringssvar i 2020 var vi kritiske til at det skulle innføres en mulighet for elektronisk kontroll av ungdommen, og at myndigheten til å ilegge dette skulle ligge hos konfliktrådet. Vi mente forslaget reiste en rekke praktiske, juridiske og prinsipielle spørsmål og at det ikke var tilstrekkelig utredet. Vi mente også at konfliktrådet under enhver omstendighet ikke burde ha myndighet til å ilegge et slikt tiltak, se vårt høringssvar fra 2020 s. 39 flg.

Det nye forslaget endrer hvem som har kompetanse til å ilegge elektronisk kontroll, og dette er noe Sfk støtter. Utover dette mener vi at mange av problemstillingene vi adresserte sist fortsatt er gjeldende.

Som vi påpekte i forrige høringssvar, deler vi ikke departementets oppfatning av at bruddandelen er høy for ungdomsstraff, da det er ungdom med oppfølgingsbehov og til dels store utfordringer som ilegges disse reaksjonene, og man må da forvente at ikke alle klarer å gjennomføre. Det er nærliggende å anta at det vil kunne være høyere bruddandel for ungdom enn for voksne, og særlig ungdom med et oppfølgingsbehov. Andre straffereaksjoner man kunne sammenliknet med, som for eksempel samfunnsstraff, skiller ikke ut ungdom i statistikk for gjennomføring, og det er derfor vanskelig å sammenlikne bruddandel for ungdomsstraff og andre reaksjoner.

Vi mener fortsatt at det ikke er gitt at årsaken til at tiltak om oppholdssted og kontaktforbud brukes lite er at det er vanskelig å kontrollere overholdelse av tiltakene, slik en kan få inntrykk av i høringsnotatet. Sett hen til hvor inngripende elektronisk kontroll er, bør behovet for dette være grundigere begrunnet.

Vi vil nedenfor knytte noen kommentarer til de ulike forslagene.

Ungdomsstraff i kombinasjon med rettighetstap (4.3.3.3)

For det første foreslås det at domstolen gis hjemmel til å idømme ungdomsstraff i kombinasjon med rettighetstap (kontaktforbud) og at dette skal kunne håndheves ved elektronisk kontroll.

Sfk støtter at det gis anledning til å idømme rettighetstap i kombinasjon med ungdomsstraff i de sakene der det anses nødvendig. Som departementet selv skriver i høringsnotatet, er det da viktig at domstolen tar stilling til om det eventuelt skal gjennomføres gjenopprettende prosess med fornærmede og om det i tilfellet må gjøres noen begrensninger i kontaktforbudet, slik at det ikke blir usikkerhet om dette når saken kommer til konfliktrådet.

Hvis et slikt kontaktforbud skal kontrolleres med elektronisk kontroll, støtter Sfk at kompetansen til å ilegge elektronisk kontroll legges til domstolen og ikke konfliktrådet som først foreslått.

For øvrig viser vi til vårt høringssvar fra 2020 hva gjelder blant annet utfordringen med å fastsette forbudssoner som vil fungere i praksis, da ungdommen og den som skal beskyttes av et eventuelt kontaktforbud ofte bor og oppholder seg i samme lokalmiljø. Flere konfliktråd har også nevnt at de har erfaring med at ungdom er fornærmet i en sak og utøver i en annen, og at konfliktrådet derfor kan ha både utøver og fornærmet som gjennomfører ungdomsstraff samtidig. Dette må det derfor også tas hensyn til i utformingen av forbudssonene slik at disse ikke kommer i veien for blant annet møter hos konfliktrådet.

Bestemmelsene om kontaktforbud er til for å beskytte fornærmede, og vi er usikre på hvor ofte det vil være behov for å idømme kontaktforbud med elektronisk kontroll i kombinasjon med ungdomsstraff. Vi skal allikevel ikke utelukke at det i noen saker vil være et slikt behov. Vi støtter da departementets uttalelser om at domstolen må vurdere hvorvidt det vil være nødvendig og

forholdsmessig å idømme rettighetstap, og særlig om det er nødvendig at dette kombineres med elektronisk kontroll, og at de må vurdere om dette i stedet kan ivaretas gjennom tiltak i ungdomsplanen og oppfølging av disse.

Elektronisk kontroll ved brudd på vilkår for ungdomsstraff (4.3.3.4)

For det andre foreslår departementet at domstolen i stedet for å idømme en annen straff som følge av vilkårsbrudd, skal kunne bestemme at ungdommen må overholde bestemmelser om oppholdssted eller ilegges kontaktforbud, og at dette skal kunne kontrolleres med elektronisk kontroll.

Sfk støtter at domstolen får flere virkemidler før en sak eventuelt ender med omgjøring til en annen straffereaksjon. Vi har imidlertid flere kommentarer til utformingen av de foreslåtte bestemmelsene og til den praktiske gjennomføringen.

Må kriminalomsorgen spesifikt begjære at vilkårene skal ilegges?

Det er utydelig om adgangen til å fastsette vilkår om oppholdssted og kontaktforbud, eventuelt kombinert med elektronisk kontroll, kun inntreffer dersom kriminalomsorgen spesifikt har begjært dette, eller om domstolen vil kunne ilegge de nye vilkårene i enhver omgjøringssak etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a i stedet for å omgjøre straffen. Det er uklart for oss hvorfor det er behov for å tilføye en ny siste setning i femte ledd, når det allerede er regulert i første setning i femte ledd at kriminalomsorgen generelt fremmer begjæring om omgjøring. I femte ledd siste setning står det at fristen for å sende inn begjæring til retten er “før utløpet av gjennomføringstiden” uten at dette er kommentert i høringsnotatet. Det er derfor uklart for oss hvorfor det innføres en egen frist for fastsettelse av nye vilkår, mens fristen ellers for å bringe en omgjøringssak inn for retten er 3 måneder etter utløpet av gjennomføringstiden.

Kan elektronisk kontroll ilegges som følge av alle typer vilkårsbrudd?

Det er videre utydelig om adgangen til å ilegge elektronisk kontroll som følge av vilkårsbrudd vil gjelde uavhengig av hvilken type vilkårsbrudd som er årsaken til omgjøring, eller om dette kun gjelder dersom ungdommen allerede har et vilkår om oppholdssted eller et kontaktforbud i ungdomsplanen etter konfliktrådsloven § 25 første ledd bokstav d eller h, og ikke klarer å overholde dette. Som nevnt over, er det sjelden slike tiltak brukes i ungdomsplanene i dag. Slik lovforslaget er begrunnet i høringsnotatet, kan det virke som om formålet med de nye reglene er å gi domstolen et virkemiddel når det ikke er tilstrekkelig å ha denne typen tiltak i ungdomsplanen, og at det derfor kun er i disse tilfellene domstolen kan pålegge denne typen vilkår kombinert med elektronisk kontroll. Dette er imidlertid ikke tydelig ut fra den foreslåtte ordlyden, og Sfk er også usikre om det er hensiktsmessig med en slik avgrensning.

Sfk leser videre forslaget slik at elektronisk kontroll kun skal kunne fastsettes etter vilkårsbrudd og ikke når nye straffbare forhold er årsaken til at saken sendes til domstolen. Hvis dette er tilfellet, bør dette fremgå tydeligere av straffeloven § 52 c fjerde ledd ved en henvisning til første ledd bokstav a.

Dom eller kjennelse?

Blir rettens beslutning om å fastsette vilkår en dom eller kjennelse? Ordinær omgjøring av straffen etter straffeloven § 52 c vil være en dom, men vi stiller spørsmål ved om domstolen kan fastsette denne type vilkår i en dom, da de ikke faller inn under kategorien «rettighetstap» jf. straffeloven §

29 og kapittel 10. Slik vi forstår bestemmelsen om rettighetstap, er hensikten å beskytte fornærmede, mens de foreslåtte vilkårene om oppholdssted eller kontaktforbud mot bestemte personer også kan ha andre formål, f.eks. å holde ungdommen unna et skadelig miljø eller steder der det er risiko for at ungdommen begår nye straffbare forhold. Dersom rettens avgjørelse ikke er en dom, bør dette tydeliggjøres i bestemmelsen.

Hvor lenge?

Det bør fremgå tydeligere hvor lang tid disse vilkårene kan fastsettes for, og om reglene i straffeloven § 58 om varighet av rettighetstap også vil gjelde her. Ut fra ordlyden i § 58 sammenholdt med § 29 første ledd bokstav f, regulerer straffeloven § 58 kun rettighetstap ilagt etter kapittel 10, og ikke eventuelle tilleggsvilkår domstolen fastsetter med hjemmel i den foreslåtte straffeloven § 52 c fjerde ledd. Det bør også stå noe om hvordan konfliktrådet og/eller kriminalomsorgen skal gå frem dersom det ikke lenger er behov for vilkårene som er fastsatt. Det kan for eksempel skje der det er et kontaktforbud med elektronisk kontroll og ungdommen eller den fornærmede flytter. Det kan også tenkes at ungdommens atferd av ulike grunner endrer seg slik at det ikke lenger er behov for så inngripende tiltak. Må saken da bringes inn for retten for å oppheve vilkårene og den elektroniske kontrollen, og hvilke bestemmelser regulerer i tilfellet dette?

Hva hvis vilkårene fastsatt av retten ikke overholdes?

Hvis ungdommen ikke overholder de nye vilkårene retten har fastsatt, bør det tydeliggjøres i konfliktrådsloven § 31 hva som blir den videre prosedyren. I § 31 vises det til at bestemmelsen kun gjelder brudd på vilkår fastsatt i konfliktrådsloven. Departementet skriver at det er naturlig at «kriminalomsorgen iverksetter og følger opp den elektroniske kontrollen», men det kommer ikke tydelig frem hva som ligger i dette.

Dersom saken igjen må bringes inn for domstolen der hensikten er å omgjøre straffen, gjelder dette etter ordlyden i straffeloven § 52 c kun når domfelte har «brutt bestemmelser gitt i eller i medhold av konfliktrådsloven § 31». Det bør muligens tilføyes i straffeloven § 52 c første ledd bokstav a at omgjøring også kan skje dersom domfelte bryter vilkår fastsatt i straffeloven § 52 c fjerde ledd.

5. Øvrige endringer i konfliktrådsloven

Mindreåriges rett til å utøve sine rettigheter i straffesaker (5.1.1)

Departementet foreslår å innta en henvisning til at straffeprosessloven § 93 g andre ledd gjelder tilsvarende i konfliktrådsloven § 11 tredje ledd, § 17 første ledd og § 24 tredje ledd, som alle omhandler fornærmedes rettigheter. Videre foreslår de å presisere i påtaleinstruksen § 18 A-2 første ledd at for skadelidte over 15 år, gjelder straffeprosessloven § 93 g andre ledd tilsvarende.

Sfk støtter dette forslaget, og mener det er viktig at reglene i konfliktrådsloven harmoniseres med det som ellers gjelder i straffesaker. Vi har også fått innspill fra konfliktrådene om at dette er en problemstilling de møter i dag, og at denne regelendringen vil være av stor betydning i hverdagen.

Mindreåriges rett til å utøve sine rettigheter i sivile saker (5.1.2)

Departementet foreslår å endre konfliktrådsloven § 11 tredje ledd slik at det fremgår at i sivile saker kan samtykke og varsel etter andre ledd unnlates dersom den mindreårige har fylt 15 år, og konfliktrådet eller meklere finner det ubetenkelig.

Sfk støtter dette forslaget.

Innhenting av samtykke til konfliktrådsbehandling (5.2)

Departementet ser at det kan være hensiktsmessig å endre konfliktrådsforskriften § 4, slik at det ikke er tvilsomt at samtykke til konfliktrådsbehandling skal foreligge før påtalemyndigheten eller domstolen treffer avgjørelse om ileggelse eller idømmelse av reaksjon der samtykke er påkrevd. Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre konfliktrådsforskriften § 4 første og andre ledd. Konfliktrådsforskriften § 4 skiller ikke mellom de ulike reaksjonene i konfliktrådet. Endringen foreslås derfor å gjelde konfliktrådsbehandling i alle straffesaker, og ikke kun for reaksjonen mekling i konfliktrådet.

Sfk støtter dette forslaget.

Konsekvenser av at fornærmede trekker samtykket (5.3)

Departementet ønsker å høre et forslag der henvisningen til «grunnet siktede» i konfliktrådsloven § 21 første og andre ledd fjernes, slik at påtalemyndigheten ikke er avskåret fra å ta opp igjen saken dersom det er fornærmede som ikke ønsker å møte til mekling.

Sfk støtter dette forslaget, og mener det vil gi påtalemyndigheten rom til å gjøre en konkret vurdering i den enkelte sak og ikke være bundet av hvem som trakk samtykket.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Sfk har tidligere spilt inn et behov for flere ansatte i konfliktrådet, flere stillinger i Sfk og økte meklerutgifter som følge av lovendringene foreslått i 2020, og vi har nylig sendt inn oppdaterte tall til departementet for dette behovet. Vi har i denne forbindelse også meldt inn et behov for en digital samhandlingsportal som følge av lovfestingen av KOG og oppgavene som er foreslått i den forbindelse. Vi vurderer at forslagene i denne høringen kun vil ha begrensede økonomiske konsekvenser, og anser at dette dekkes av våre tidligere innspill.

Departementet har vist til at det nye forslaget om en forenkling av det rettslige rammeverket vil kunne medføre noe flere saker til konfliktrådet, men vi mener at det er vanskelig per nå å anslå omfanget og hva behovet eventuelt vil være som en konsekvens av dette.

7. Andre innspill

Ungdomsstraff og samfunnsstraff

Den foreslåtte reduksjonen i antall overføringsgrunnlag vil gi et mer oversiktlig og forståelig system for parter og aktører og sikre en mer enhetlig praksis. Vi erfarer imidlertid at det også er store ulikheter i hvordan påtalemyndigheten og domstolen vurderer forholdet mellom ungdomsreaksjonene og samfunnsstraff, og ser at dette fortsatt vil være uklart selv om domstolen kun får én reaksjon hos konfliktrådet å forholde seg til. Det ville derfor være til stor hjelp om

departementet i forarbeidene tydeliggjør når ungdomsstraff skal benyttes og når samfunnsstraff skal benyttes. Reaksjonene har mange likhetstrekk, og samfunnsstraffen kan ofte ha et innhold som ligner mye på tiltakene i en ungdomsplan.

Skal det fortsatt være krav til samtykke til samfunnsstraff for ungdom under 18 år?

Hvis samtykke fjernes for ungdomsstraff slik det ble foreslått i høringsnotatet i 2020, bør det vurderes om samtykkekravet også skal fjernes for samfunnsstraff for ungdom under 18 år. Dette vil sikre en bedre harmonisering av reglene. Hvis ikke kravet fjernes, risikerer man at en ungdom som egentlig ikke er egnet for ungdomsstraff takker nei til samfunnsstraff, og retten da blir «tvunget» til å idømme ungdomsstraff for å unngå fengsel. Hvis man fjerner samtykke til begge reaksjonene, vil retten stå friere til å velge mellom alle alternativene til det beste for den enkelte ungdom.

Det vises til begrunnelsen for å fjerne samtykke til ungdomsstraff i høringsnotatet (side 25 og 26):

“I saker som behandles og avgjøres av domstolene – som er forutsetningen for en eventuell ungdomsstraff – gjør imidlertid andre hensyn seg gjeldende. Selv om det også i slike saker er sentralt å sikre ungdommens frivillighet og motivasjon, kan det formelle kravet om samtykke gi ungdommen en form for «vetorett» ved straffutmålingen. Dette er uheldig av flere grunner. Under høringen høsten 2020 påpekte blant annet medlemmer i forskergruppen for strafferett og straffeprosess ved Det juridiske fakultetet i Bergen at et reaksjonssystem som åpner for at tiltalte kan legge så sterke føringer på reaksjonsvalget, er vanskelig å forene med kravene om forholdsmessighet og likebehandling av saker. Samtidig vil det at ungdommen i praksis kan styre reaksjonsvalget på en slik måte, også kunne innebære at barnet gis et ansvar som det ikke har oversikt over konsekvensene av. Ungdommens «valg» av straffereaksjon vil kunne være basert på antagelser om hvilken reaksjon som er «mildest», eller få utilsiktede konsekvenser, som at domstolen ender med å idømme en strengere reaksjon enn nødvendig, fordi ungdommens manglende samtykke avskjærer domstolen fra enkelte reaksjoner.”

Vi mener at disse argumentene også vil gjelde for ungdom under 18 år der det er aktuelt å idømme samfunnsstraff, og at en endring i straffeloven § 48 som åpner for et unntak fra samtykkekravet for lovbrutere under 18 år ville avhjulpet dette.

Oppfølging i konfliktråd

Sfk ønsker å understreke at bekymringene våre knyttet til manglende rettslige rammer for straffereaksjonen oppfølging i konfliktråd som vi påpeke i vårt høringssvar i 2020 i hovedsak fortsatt gjelder.

Vi ønsker særlig å trekke frem departementets forslag til lovfesting av informasjonsdelingsadgang i § 22 c. I høringssvaret fra Sfk i 2020 skrev vi følgende til dette:

Det bør også presiseres om reglene om informasjonsdeling i § 22c får anvendelse for oppfølging i konfliktråd. Da oppfølging i konfliktråd også er straffegjennomføring, antas det at det heller ikke for denne reaksjonen vil være tilstrekkelig med samtykke som behandlingsgrunnlag for personopplysninger, og at det derfor må være hjemmel i lov. I høringsnotatet er det ikke foreslått noen generell adgang til behandling av personopplysninger, men det er i § 22c begrenset til konkrete og spesifikke oppgaver lagt til konfliktrådet etter loven. Ordlyden er rettet inn på ungdomsreaksjonene. Oppfølging i konfliktråd skiller seg fra ungdomsreaksjonene bl.a. ved at det ikke finnes noen

koordineringsgruppe som vurderer egnethet. Det kan imidlertid være behov for å innhente og utlevere personopplysninger i forbindelse med utarbeidelse av og oppfølging av planen. Det bør derfor være en tydelig henvisning i § 36 til om, og i hvilken grad, § 22c får anvendelse for oppfølging i konfliktråd. Vi ønsker at departementet avklarer hvor langt konfliktrådet og andre samarbeidsaktører kan gå i å innhente/dele taushetsbelagt informasjon i forkant og under gjennomføring av straffereaksjonen oppfølging i konfliktråd frem til vi får på plass ny personopplysningslov om behandling av personopplysninger under varetekt og straffegjennomføring.

Departementet har gjort noen endringer i forslaget til § 22 c ved at informasjonsdelingsadgangen er foreslått utvidet og gjort mer generell. Departementet kommenterer imidlertid heller ikke i høringsnotatet av 2022 hvordan de rettslige rammene for informasjonsdeling under gjennomføring av straffereaksjonen oppfølging i konfliktråd vil være. Departementets argument om at samtykke som behandlingsgrunnlag under straffegjennomføring ikke er godt nok gjelder også for deling av personopplysninger under gjennomføring av reaksjonen oppfølging i konfliktråd. Sfk mener derfor at det i det minste bør være en henvisning i § 36, som regulerer oppfølging i konfliktråd, til at § 22 c også vil gjelde for informasjonsdeling under oppfølging i konfliktråd. Det vil ellers være ganske forvirrende å forholde seg til to helt ulike systemer for informasjonsdeling i konfliktrådet for straffegjennomføringssakene våre, alt etter om det er snakk om en ungdomsreaksjon eller oppfølging i konfliktråd. Ofte vil det også være de samme saksbehandlerne som håndterer begge reaksjonsformene, og det er uhensiktsmessig å operere med to helt ulike regelsett for informasjonsdeling. Dette vil også ikke minst være forvirrende for andre samarbeidsaktører, og særlig politiet/påtalemyndigheten som nå får større plikter med ny bestemmelse i § 22 c (sikre notoritet mm.).

I tillegg til dette ønsker vi å trekke frem at det også for oppfølging i konfliktråd er behov for en tydeligere lovregulering av hva konfliktrådet skal gjøre dersom siktede trekker samtykket til reaksjonen og hvilken mulighet påtalemyndigheten har til å ta opp igjen strafforfølgningen. Det vises til punkt 2.5.

8. Sfks forslag til ny lovtekst

Nye forslag fra Sfk er markert med **rødt**, og departementets forslag fra forrige høring er markert med **grønt**.

§ 11 fjerde ledd

Ved ungdomsoppfølging kreves bare samtykke fra ~~domfelte eller siktede~~ og ~~domfelte eller siktedes ungdommen eller dennes~~ verger. Ved ungdomsstraff skal det i stedet for samtykke vurderes om reaksjonen er egnet for ungdommen.

§ 33 Brudd under gjennomføring av ungdomsoppfølging

~~Hvis den siktede eller domfelte~~ **ungdommen** forsettlig eller uaktsomt bryter bestemmelser gitt i eller i medhold av **§ 25 første ledd, § 27 første eller annet ledd** eller **§ 28 første ledd**, kan ungdomskoordinatoren pålegge ~~den siktede eller domfelte~~ **ungdommen** å møte til samtale for å motvirke nye brudd. Under samtalen skal den ~~siktede eller domfelte~~ **ungdommen** gjøres kjent med ~~følgene av gjentatte brudd~~.

Hvis det fremstår som nødvendig for å motvirke nye brudd, skal ungdomskoordinatoren, ~~etter samtykke fra siktede eller domfelte og dennes verger,~~ fastsette vilkår om at ~~den domfelte ungdommen~~ skal

- a. Overholde bestemmelser om oppholdssted
- b. Unnlate å ha kontakt med bestemte personer
- c. Unnlate å bruke alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler, eller
- d. Møte for politiet eller kriminalomsorgen

~~Ungdommen og dennes verger skal gis anledning til å uttale seg før det fastsettes vilkår som nevnt.~~

Hvis ~~siktede eller domfelte~~ ungdommen, etter at ungdomskoordinatoren har holdt samtale som nevnt i første ledd eller fastsatt vilkår etter annet ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter annet ledd bokstav a til d, kan ungdomskoordinatoren innkalle til et nytt ~~ungdomsplanmøte eller et nytt ungdomsstormøte~~. Ungdomskoordinatoren kan i stedet overføre saken til påtalemyndigheten. Påtalemyndigheten vurderer om strafforfølgingen skal gjenopptas ~~eller om saken skal bringes inn for retten for fastsettelse av nye vilkår eller fullbyrding av straffen, jf. straffeloven § 39.~~ Gjennomføringen av reaksjonen avbrytes fra det tidspunktet påtalemyndigheten beslutter at strafforfølgingen gjenopptas ~~eller fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.~~

Hvis ~~den siktede eller domfelte~~ ungdommen unnlater å møte til bruddsamtale etter første ledd, kan ungdomskoordinatoren beslutte å avbryte gjennomføringen av reaksjonen. Det samme gjelder der ~~siktede eller domfelte~~ ungdommen, etter at bruddsamtalen er gjennomført, på nytt bryter kravene

~~Hvis ungdommen trekker samtykket til reaksjonen, skal konfliktrådet oversende saken til påtalemyndigheten, og påtalemyndigheten kan åpne strafforfølging på nytt.~~

§ 34 Ny straffbar handling under gjennomføring av ungdomsoppfølging

Begår ~~den siktede eller domfelte~~ ungdommen en ny straffbar handling før gjennomføringstiden utløper, avgjør påtalemyndigheten om strafforfølgingen skal gjenopptas ~~eller om saken skal bringes inn for retten for fastsettelse av nye vilkår eller fullbyrding av straffen, jf. straffeloven § 39.~~ Gjennomføringen av reaksjonen avbrytes fra det tidspunktet påtalemyndigheten beslutter at strafforfølgingen gjenopptas eller fra ~~det tidspunktet begjæringen er oversendt retten~~ for endelig påtaleavgjørelse eller ny rettskraftig avgjørelse.

Hvis ~~den siktede eller domfelte~~ ungdommen blir siktet for en straffbar handling som kan føre til at påtalemyndigheten gjenopptar strafforfølgingen ~~eller bringer saken inn for retten etter første ledd,~~ kan påtalemyndigheten beslutte at gjennomføringen av ungdomsoppfølgingen avbrytes.